

Zanimivi so tudi opisi njegovega delovanja v svetu ljubljanske univerze in Inštituta za narodnostna vprašanja. Naj opozorimo na predlog, ki ga je France Perovšek predstavil Borisu Kraigherju, da bi po Mariboru kot drugem univerzitetnem centru moral postati Koper tretje univerzitetno središče, s smerni študija, ki bi bile za ta prostor potrebne.

V četrtem poglavju se avtor spominja posameznih zadolžitvev, pri katerih je kljub bolezni še lahko sodeloval, kot so delo pri Marksističnem centru CK ZKS, ustanavljanje in začetki delovanja Visoke šole za politične vede v Ljubljani ter sodelovanje v komisiji izvršnega komiteja CK ZKS, ki naj bi presodila o odprtih vprašanjih v zvezi z dachauskimi procesi.

Knjiga *Moja resnica* je izredno zanimiva izpoved človeka, političnega delavca, ki se dogodkov spominja skozi delo v povojnem obdobju, v katerem je predvsem prvi dve desetletji aktivno sodeloval. V podajanjih svojih misli, stališč in kritičnih ocen je nevsiljiv, gre mu za njegovo resnico, za njegovo prepričanje. Čez celotni tekst je čutiti, da so to njegove misli, njegova doživljanja in razmišljanja, ki jih podaja na zelo zanimiv način. Ker mu je bolezen zaprla pot aktivnega delovanja, se je Perovšek s pisano besedo postavil po robu posploševanjem in ozkim interpretiranjem ter razvrednotenjem mnogih dogodkov iz tega za razvoj slovenske države tako pomembnega obdobja, v katerem je bil skupaj s svojimi sodelavci pomemben akter. Privlačnost njegovim spominskim utrinkom daje tudi njegov pozitivni in dobronamerni odnos do ljudi in dogodkov.

Metka Gombač

Peter Kos, Andrej Šemrov: RIMSKI NOVCI IN KONTRAMARKE IZ 1. STOLETJA = ROMAN IMPERIAL COINS AND COUNTERMARKS OF THE 1ST CENTURY (AUGUSTUS - TRAIANUS), Situla 33 - Razprave Narodnega muzeja v Ljubljani, Dissertationes Musei nationalis Labacensis, 1995, 206 strani

Delo, ki je v letu 1996 (z letnico 1995) izšlo kot 33. zvezek Razprav Narodnega muzeja v Ljubljani, je nadaljevanje kataloga sistematske zbirke Numizmatičnega kabineta Narodnega muzeja, ki je obsegal 423 rimskih republikanskih novcev, in je bilo predstavljeno že leta 1990. Knjigo, ki ima ob slovenskem tekstu še angleški prevod, je vzorno oblikoval že uveljavljeni oblikovalec Borko Tepina.

V knjigi je obdelanih 815 novcev rimskih vladarjev od Avgusta (Augustus: 27 pr. Kr. - 14 po Kr.) do Trajana (Traianus: 98 - 117) ter članov njihovih družin. V

sistematski zbirki hranijo le bolj ohranjene novce, od slabše ohranjenih pa le neobjavljene primerke in raritete oziroma novce, ki dokumentirajo nekatere numizmatične fenomene, kot sta kontramarkiranje in polovičenje.

V pričujoči objavi niso zajeti novci z območja Slovenije oziroma posamezne zakladne najdbe, ki jih Numizmatični kabinet hrani in objavlja posebej v seriji *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Slowenien*. V knjigi prav tako niso zajeti tako imenovani rimski provincialni (novci) oziroma grški imperialni novci vladarjev, ki so bili skovani v številnih kovnicah v imenu mest, kolonij in okrožij posameznih rimskih provinc, sprva na Iberskem polotoku, kasneje pa predvsem na vzhodu rimskega imperija. Te novce nameravata avtorja objaviti v okviru projekta *Sylloge Nummorum Graecorum Slovenija*, ki je v pripravi.

V dodatku je objavljenih 49 novcev, ki so sicer zelo slabo ohranjeni ali zelo močno izrabljeni in zato niso uvrščeni v sistematsko zbirko posameznih vladarjev. Ker pa so na njih vtisnjene kontramarke, so v sistematsko zbirko uvrščeni kot dokumente te numizmatične posebnosti na zgodnjeimperialnih bronastih novcih.

V prvem delu knjige so predstavljene kontramarke, to so na površino novca, ki je že bil v obtoku, pozneje dodatno vtisnjen pečat. Vanje so največkrat vrezane različne črke, ki so navadno okrajšave posameznih besed oziroma imen in števil.

Predvsem na kontramarkah, ki so bile vtisnjene na bronaste novce iz kovnic na vzhodu rimskega imperija, so upodobljena razna božanstva oziroma vladarska doprsja. V okrajšavah na kontramarkah se pojavljajo imena vladarjev oziroma članov njihovih družin, deli njihove titulature, imena konzularnih ali nižjih vojaških poveljnikov, ki potrjujejo kvaliteto novca in s tem podaljšujejo njegovo veljavnost. Zaenkrat je bolj ali manj gotovo, da so kontramarke vtiskovali v novce iz različnih razlogov, in sicer: da bi podaljšali veljavnost močno izrabljenih novcev, da bi razširili področje obtoka posameznih novcev, da bi spremenili vrednost kontramarkiranih novcev, da bi počastili umrle vladarje, da bi novce označili z imeni oseb, ki so s tem denarjem obdarovale vojake. Kontramarkiranje bronastih zgodnjeimperialnih novcev je skoraj vedno povezano z rimsko vojsko, saj je bilo največ novcev s kontramarkami najdenih na mestih, kjer je bila stacionirana vojska. Novci s kontramarkami z imeni članov vladarskih družin so bili zato skoraj gotovo namenjeni za obdaritev vojakov v zahvalo za njihove zasluge oziroma vzeštobo. Novce so kontramarkirali tudi z imeni posameznih vojaških poveljnikov, vendar so le-ti ta denar vojakom svojih enot lahko razdeljevali le iz osebne blagajne.

V sistematski zbirki je tudi osem Avgustovih asov polovičenih (kat. št. 21-24, 83; dod. št. 9,20,42). Vsi izhajajo iz slovenskih najdišč, kar priča o tem, da so tudi v tem delu rimskega imperija v poznoavgustejskem

oziroma zgodnjeterberskem obdobju polovičili novce. S polovičenjem predvsem Avgustovih kovničarskih asov so zadovoljevali potrebe po novcih nižjih vrednosti, saj analize novčnih najdb kažejo, da je močnejša navzočnost polovičenih Avgustovih asov na posameznih najdiščih odločilno odvisna od kvadransov in narobe.

Morda bi posebej izpostavil kontramarko MO; ki jo avtor sedaj bere kot IMO in jo razlaga kot začetnico višjega rimskega vojaškega oficirja, viteškega stanu, Tita Junija Montane (Titus Junius Montanus), ki je umrl in bil pokopan v Emoni, o čemer nam priča njegov nagrobnik, ki ga hrani Narodni muzej v Ljubljani.

Drugi del knjige, kataloški del, vsebuje osnovne standardne podatke in je urejen kronološko po zaporedju vladanja rimskih cesarjev, pri posameznem vladarju pa po kovnicah, ki si sledijo po geografskem zaporedju od zahoda proti vzhodu rimskega imperija. Vsaka kataloška številka vsebuje le osnovne standardne podatke, ki si horizontalno sledijo po vrstnem redu: tekoča številka pri posameznem rimskem vladarju, nominal, leto kovanja in citat po standardni literaturi. V opombah je poleg osnovnih tehničnih podatkov o novcu (inventarna številka, položaj pečata, teža, morebitno najdišče, citat njegove morebitne prejšnje objave) označeno, ali je na sprednji ali zadnji strani kontramarka, oziroma so podrobno navedena morebitna odstopanja glede na primerke, dokumentirane v strokovni literaturi. Ker so vsi novci odslikani, ni navedena njihova stopnja ohranjenosti. Številčenje novcev na tabelah je usklajeno s kataloškiimi številkami. Datacija kovanja posameznih novcev je usklajena z datacijo, argumentirano v citirani standardni literaturi.

Če v katalogu objavljeni novci le v nekaterih podrobnostih odstopa od standardne literature, sledi navedba druge, manj znane literature.

V knjigi Rimski novci in kontramarke iz 1. stoletja = Roman Imperial Coins and Countermarks of the 1st Century bomo našli odgovore na marsikatera vprašanja, ki se zastavljajo pri odkrivanju antičnih novčnih najdb. S to knjigo in gradivom, ki je tako celovito predstavljeno, je numizmatika kot samostojna znanstvena veda, ki iz najrazličnejših vidikov proučuje denarno zgodovino v različnih zgodovinskih obdobjih, obenem pa tudi kot važna pomožna zgodovinska veda, pridobila pomemben delež pri preučevanju starejše zgodovine (ne samo) na naših tleh. Prav tako je ta knjiga prava poslastica za stroko kakor tudi za privatne zbiratelje antičnih novcev. O njeni visoki kvaliteti priča tudi dejstvo, da je v tako zelo kratkem času pošla že skoraj čela naklada.

Darko Knez

Paola Korošec: KULTURNO VREDNOTENJE NAJDB Z GROBIŠČA V KÖTTLACHU PRI GLOGGNITZU. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 1994: s. 38, tab. 13 čb in 2 b. Zusammenfassung: Kulturwertung der Funde aus dem Gräberfeld in Köttlach bei Gloggnitz, 39-45

Kar nekam *simptomatično* za nezdrave razmere v slovenski arheologiji je, da stroka doslej sploh ni reagirala na izid nove monografije renomirane raziskovalke srednjeevropskega in našega zgodnjega srednjega veka, gospe dr. Paole Korošec, čeprav sta od natisa minili že dve leti. Vendar ni nekaj narobe le z našim starinoslovjem, ki kar ne zmore sproti publicirati in zlasti recenzirati svojih dosežkov, ampak se to še manj meni za razvoj nacionalne, to je zgodnjerednjeveške arheologije. Ker niltorej posluha za dobo, ki vendar pomeni prvo konstituiranje naše države (celo dveh) in našega naroda, je po svoje žal kar logično, da še tako kapitalno delo o snovnih stvaritvah v najzgodnejši narodovi zgodovini pride na svetlobo dneva povsem neopazeno. Želim še posebej podčrtati, daje monografija Paole Korošec o znamenitem grobišču Köttlach nedvomno velik dosežek naše zgodnjerednjeveške arheološke znanosti, saj s svojimi novimi interpretacijami in svežimi mislimi ne le bistveno dopolnjuje doslej edino tehtno knjigo o najdišču, to je študijo Richarda Pittionija (*Dasfrühmittelalterliche Gräberfeld von Köttlach, Landkreis Gloggnitz, Niederdonau. Brünn - München - Wien 1943*), ampak hkrati izkoristi priložnost za nove komentarje k vzporednicam ketlaškega (to je karantanskega in tudi siceršnjega inventarja nekropole, ki vendar pripada še drugim kulturnim krogom) gradiva pri nas, v sosednji Avstriji in v širokem loku od Moravske, čez zahodno Panonijo, vse do zahodnega Balkana. Posebnost monografije Paole Korošec je v izredni lapidarnosti, celo takšni, da se avtorica ne želi muditi z navajanjem kataloških podrobnosti v zvezi z gradivom, ampak po kratkem spremnem besedilu, ko razlaga nujnost takšnih revizijskih projektov (na deluje nova obdelava nekropole Ptujski Grad), takoj preide na bistveno. Zapisano mnenje in opazke v opombah so plod avtoričinega večdesetletnega trdovratnega dela v zvezi z vprašanji staroslovanske kulture v Vzhodnih Alpah, zato ne moti toliko mestoma nekoliko okornejši in predvsem površno lektoriran tekst, saj je miselnih prebliskov toliko, da jim človek težko sledi: predvsem je v teh prebliskih bistveno izpopolnjena vednost o posamičnem vprašanju, na primer o moravski kulturi, in sicer v zvezi s prostorom, ki ga zajema običaj pokopavanja jezdecev z bogato opremo v slogu Blatnice (s tem sta dopolnjena J. Eisner in V. Budinsky - Krička, ki s prostora od Komarna in vse do reke Schwarze južno od Leithe poznata le primere iz Devinske Nove vesi in Žitavske Toni pri Komarnu in nikakor ne Münchendorfa ter Köttlacha). Poleg solidnih risb, tudi tistih barvnih, sta tu še seznam